

הוציאו לו פרק חמישי יומא

מזו

עין משפט גזר מצוה

א א ב ג מו"ק פ"ד מהל'
עבודת יוה"כ הל' ב:
ב ד מ"י פ"ג מלכות
מעשה קבוצת הל' יג:

תורה אור השלם

1. ויקרא מלא המצוה גזלי אש מעל המזבח מלפני יי ומלא חפניו קטרת סמים דקה ורביא מביט לפיכתי:
2. ותורני חיל למלקחה תבריע קמי תחתי:
3. שואל ב כב מ ותאורני חיל למלקחה תבריע קמי תחתי:
4. והדריש ממנו בקמצו מסלת המצוה ומשמנה ואת כל הלבוש אשר על המצוה והקטיר המזבח ריח ניחח אוקרה לוי:
5. והביא אל בני אהרן הכהנים וקפץ משם מלא קמצו מסלקה ומשמנה על כל לבנה והקטיר הבחן את אוקרה המזבחה אשה ריח ניחח לוי:

מוסף רש"י

יציא. אורי (ש"ב 8).
ותורני. חסר אי לשון מורה (דה"א 2). ותאורני. לשון מניח כח ממשני (ש"ס). וריחתי. מן הכבוד ואלתן מן זרמתי (ש"ס). יכול מבורך. מצנן ויאל לל כל (ויקרא 3) גזש, לישא לחימה שם קמח דין לשא אנצמותו לפס דין (מכות יא). לני (ה"ב). ת"ל במוצו. והריס ממנו קמנו (ש"ס) אין לך שר אלא מה שנתן הקומץ (ויקרא ב ב). על שלף יגיע עד פס דין (ש"ס). כדקמצי אינשי. מניס לני אנצמותו ומוקס נקמתי והקמתי נכנס נתון דין (ש"ס). חופה שלש אנצמותיו על פיסת ידו וקומץ. וחי קומץ נמשע לשון העבדים (ויקרא ב ב).

רבינו חננאל

הוציאו לו את הקב ואת המצוה כו'. ואוקמנא למחתי דמתניתין מחתי קטרת כותריא ומחתי גר (רובת) מליאה קטרת מלישת בית אבטיני. כף למי לוי ומלא חפניו כתיב. ואסקנא משום דלא איפשר כו' יציא בארעא ויגורא בשמי שמיא משל הוא כלומר הארז למטה הגר הנחלים בימין והקטרת בשמאל. ושנין מחתה הגזלים כבדיה שיש בה גזלים שלש (אין). ועוד היא [חמה] (רובת) [ורקין] כוח

הוציאו לו. השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן. מימה לי והאמר לקמן (דף מט): נוטל הכזב בראשי אנצמותיו ויש אומרים צשינו והיכי עבדי הכי השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן ויש לומר דהתם אינו אלא מושך הכזב אליו והכזב אינו מונח צאור אלא על ידו הוא מונח ומוטו אלנו צשינו כדי לחפון פעם אחרת אבל לימונך למחתי צשינו ולאחומה אחרעל לאו אורח ארעא אצל מימה לי לעבדי למחתי צית יד ארוך צצלוה הכי אמרינן לעיל דציוס הכפורים ידה ארוכה ויעשה לה צית יד ארוכה שגגיע עד צית השמי ויתפוס אותה צצית השמי ואלש הממחה תהא מונחת על ידיו או על זרועו השמאלי וכי מטי לפניו ישלש ידיו עד הרצפה וישמוט ידיו צצית ממחת הממחה ויושיב הממחה על הרצפה וי"ל כיון דצעינן מלא הממחה גחלי אש אי אפשר שלא יפזר מהן קצת אי הוה עבדי הכי אי נמי י"ל לפני מלך בשר ודם אין עושין כן כו'.

וכך היתה מדרה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה עושה בו. מימה אמאי לא קאמר כך היה מדה של הכפ כשיעור חפניו של כל כהן גדול הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו היו עושין כל שעה כף אחת כפי אותו שיעור יש לומר דלמה היה להם לעשות כן אדרבה טפי ניחא אס הכפ הימה גדולה יותר דאי שוה למלא חפניו הימה אס כן כשמערה מחפניו למטה אי אפשר שלא יתפזר ויפול ללחץ מעט: וי"ן היא עבודה קשה שבמקדש. סבירא ליה כמאל דלמנר צפרק אלו מנחת (דף ע"ה): שהיה קופל אחד לשנים ושנים לארבעה אצל למנר דצי רבי ישמעאל דלמנר פותחן עד שמחזירן לסולתן אינה עבודה קשה יותר משאר מנחות: **הדר**

הוציאו לו את הכף ואת המחתה חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה נטל את המחתה בימינו ואת הכף בשמאלו: **גב' מחתה** (6) תנא ליה ⁶ נטל את המחתה ועלה לראש המזבח וחותה ויורד התם מחתה דגזלים והכא מחתה דקטורת דתניא הוציאו לו (7) כף ריקן מלשכת הכלים ומחתה גרושה של קטורת מלשכת בית אבטינים: חפן מלא חפניו ונתן לתוך הכף הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו וכך היתה מדרתה: כף ביום הכפורים למה לי במלא חפניו והביא אמר רחמנא משום דלא אפשר דהיכי נעביד נעייל והדר נעייל הבאה אחת אמר רחמנא ולא שתי הבאות נשקליה לקטורת בחופניו ונחתיה [למחתה] (8) עלה וליעול כי מטי התם היכי לעביד נשקליה בשיניה ונחתיה למחתה (9) השתא לפני מלך בשר ודם אין עושין כן לפני מלך מלכי המלכים הקב"ה על אחת כמה וכמה הלכך לא אפשר וכיון דלא אפשר עבדינן כדאשכחן בנשיאים: נטל את המחתה בימין ואת הכף בשמאל: (10) יציא בארעא וגיורא בשמי שמיא י"ז מרובה וזו מועמט ואפילו בזמן ששיניהן שוין וכמעשה דרבי ישמעאל בן קמחית (11) י"ז חמה וזו צוננת אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית שהיה חופן ארבעת קבין במלוא חפניו ואומר כל הנשים ודרו וורד אימא עלה לגג איכא דאמרי בערסן וכדרכה בר יונתן דאמר (12) רבה בר יונתן אמר רבי יהיאל ערסן יפה לחולה ואיכא דאמרי בשכבת זרע וכדרכי אבהו (13) דרבי אבהו רמי כתיב (2) ותורני [חיל]

למלחמה וכתיב (3) המאורני חיל למלחמה אמר דוד לפני הקב"ה רבש"ע זרתני וזרתני אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית (4) פעם אחת סיפר דברים עם ערבי אחד בשוק ונתוה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס ישוב אחיו ושמשו תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ושוב אמרו עליו על רבי ישמעאל בן קמחית פעם אחת יצא וסיפר עם ארון (5) אחד בשוק ונתוה צינורא מפיו על בגדיו ונכנס יוסף (עם) אחיו ושמשו תחתיו וראתה אמן שני כהנים גדולים ביום אחד ת"ר שבעה בנים היו לה לקמחית וכולן שמשו בבהונה גדולה אמרו לה חכמים מה עשית שזוכית לכך אמרה להם מימי לא ראו קורות ביתי קלעי שערי אמרו לה הרבה עשו כן ולא הועילו ת"ר ⁴ בקומצו שלא יעשה מדה לקומץ איבעיא להו מהו שיעשה מדה לחפינה התם הוא דכתיב בקומצו אבל הכא דלא כתיב בחפניו אלא ⁵ מלא חפניו קטורת סמים דקה לא או דילמא יליף מלא מלא מקומצו ת"ש וכך היתה מדרתה מאי לאו שאם רצה לעשות מדה (6) אחרת עושה לא ה"ק וכך היה חוזר וחופנה לפניו שמעת מינה (7) חופן וחוזר חופן דילמא שאם רצה לעשות מדה עושה אי נמי שלא יחסר ושלא יתיר ת"ר ⁸ מלא קומצו יכול מבורך ת"ל קומצו כדקמצי אינשי יהא כיצד חופה שלש אנצמותיו על פיסת ידו וקומץ ובמחבת

לנושא, והקטרת מלא חפניו וצוננת. פי זרד ורדי. לשון זרד הם עשבים כגון חבילי ורדי. כלומר, (6) רבתי חבילת קמחית עלה לגג, דתנו רבנן התולש עשבים המורד ורדים אם לאכילה כגורגות אם לבימה כמלא פי הגוי. ופניה מהו ביה בעלי כח. יש אומרים שידולתן בערסן שרואו שני לפולת ומאמץ הכח, ויש אומרים שביבת זרע כמו שהיתה בשבת שבע אם שלמה כדכתיב ותורני חיל למלחמה. כלומר זריתני כדכתיב וזרה את גורן השעורים, וזרתני אימנצתי. כל העולם נוצרים מן הכבוד שביטפיה של שכבת זרע ואני מן הכבוד שבכבודי. ואמרה ויחתי לשבעה בני הללו, כי לא ראו קורות ביתי קלעי שער ראשי שהיתה צוננת ביותר. תנו רבנן מלא קומצו [בקומצו] שיהא קומץ נוטל בקומצו, שלא יעשה מדה לקומץ ויהיה קומץ בה אלא לעולם לא תהיה קמיצה אלא בידו של כהן. איבעיא להו מהו לעשות מידה לחפינה. ת"ש מדרתן וכך היתה מידתה, ש"מ שאם רוצה לעשות לה מידה עושה. ודחינן לא הכי קמינן וכך היתה מידתה בפנים (הדרן) [כדרין] שמזידיה בחרן. ואשקנין וכי התופן בחרן חוזר עד תופן בפנים להקטיר. ודחינן לא דילמא שרואו רצה לעשות מדה מקודם כדי שיהא מודד באותה מידה עושה. אי נמי שלא יחסר ושלא יתיר, אלא יכניס מלא חפניו, ולעולם אם חפן בתוך אינו חוזר וחופן בפנים (7) על המחתה אלא בחפניו. ת"ר וקמץ משם מלא קומצו מסלתה שממנה. יכול מבורך, כלומר יהיה שותת יורד מאחרי אנצמותיו, ומתוך לו אנצמותיו. תלמוד לומר והריס ממנו מסלת המנחה. כלומר אין לך אלא מה שבתוך הקומץ. האי כיצד, חופה שלש אנצמותיו על פיסת ידו וקומץ

הוציאו לו. מלשכת הכלים: וכך היסה מדסה. מפרש בגמ': **גב' מחסה דקטורת**. לחפון ממוכה: נעייל מחתה והדר נעייל קטורת צחפניו: **הנאה אחת אמר רחמנא**. בגמלים וצקטורת ולא שמי הצאות דכתיב (ויקרא טו) ולקח א(10) הכהן מלא הממחה גחלי אש מעל המזבח ומלא חפניו וגו' והביא מציט לפרוכת: **כדאשכחן בנשיאים**. כף אחת מלאה קטורת (8) **מרוצה**. וכנידה ליקח לריכה ימין: **אפי' צומא ששינס שוין**. כהן שחפניו גדלים וחופן שלש קבין אפילו הכי כיון דצרוז כהנים גדולים גחלים מרובים מחפניו נוטל כף צשמאל: **קומחיה**. שם אמו: **עלה לגג**. גבר על כוון: **איכא דאמרי**. האזי זרד צערסן קאמר ויפה הוא לחולה וסמס נשים מעצבות חולות ואוכלות (9) זרדי וערסן שהן מיני מאלל חטיין כדאמרינן כדאמרינן קבין (צרכות דף ל"ט) חילקא חטיי דמיצברי צאסימא לתרי מרי טרגיס תלת תלת זרדי לארבע ארבע ערסן לתמש חמש והכי קאמר כל הנשים מעצבות תקנו להם זרדי וערסן להצרות אותן והעוצרים אותן של **אמי גבר על כוון**: (10) **איכא דאמרי צצצנה זרע**. קאמר שחפן יצירת הוולד מכל הטופה אלא מן הצינור כלומר צירור טיפה שקלטה אמי הורד (11) גדל ועלה לגג. ופארני. לשון זורה את גורן השעורים (רומ

מזכר את הטיפה: וזרזוני. ארזתי מן הצינור שזה: **פעם אחת**. יוה"כ היה: **צינורא**. רוק: לא ראו קורוס ציפי כו'. ראיתי בהש"ס ירושלמי (12) כל כבודה צת מלך פנימה ממשצרות וזה לבושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הצבוע משצרות וזה: הכי גרסינן סנו רבנן **צקומצו שלא יעשה מדה לקומץ**. והריס ממנו צקומצו ולא שיעשה כלי למידת קומצו וימדוד צו קומץ מן המנחה: **אבל הכא לא כתיב בחפניו**. ואס עשה מדה מחזקת חפינית מלא חפניו והביא קרינן ציה: **יליף מלא**. דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קומצו (ויקרא 3) מה להלן צקומצו יקומץ ולא צמדה אף כהן צחפניו: **מאי לאו**. וכך היתה מדרתה דקמתי הכי קאמר אס צא לעשות מדה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: **לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו**. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים צצממחה: **שמעט מינה כו'**. ולקמן (דף מט). צעינן לה: **דילמא שאם רצה כו'**. כלומר לא כך וללא היה תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: **אי נמי**. הכי קאמר כן היתה מדרתה מלא חפניו מנומלמלן: **מבורך**. מצצצנין מכל דז ויאל: **אי צקומצו**. דייקנין יכול צראשי אנצמותיו יקומץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

מזכר את הטיפה: וזרזוני. ארזתי מן הצינור שזה: פעם אחת. יוה"כ היה: צינורא. רוק: לא ראו קורוס ציפי כו'. ראיתי בהש"ס ירושלמי (12) כל כבודה צת מלך פנימה ממשצרות וזה לבושה אשה לנועה ראויה ללאת ממנה כהן גדול הצבוע משצרות וזה: הכי גרסינן סנו רבנן צקומצו שלא יעשה מדה לקומץ. והריס ממנו צקומצו ולא שיעשה כלי למידת קומצו וימדוד צו קומץ מן המנחה: אבל הכא לא כתיב בחפניו. ואס עשה מדה מחזקת חפינית מלא חפניו והביא קרינן ציה: יליף מלא. דכתיב קרא אחרינא וקמץ משם מלא קומצו (ויקרא 3) מה להלן צקומצו יקומץ ולא צמדה אף כהן צחפניו: מאי לאו. וכך היתה מדרתה דקמתי הכי קאמר אס צא לעשות מדה לחפינה כן יעשה הגדול לפי גדלו והקטן לפי קטנו: לא הכי קאמר וכך היה חוזר וחופנה לפניו. מערה אותה לתוך חפניו מן הכף ונותנה על הגחלים צצממחה: שמעט מינה כו'. ולקמן (דף מט). צעינן לה: דילמא שאם רצה כו'. כלומר לא כך וללא היה תפשוט מינה דדחינן לך להכא ולהכא: אי נמי. הכי קאמר כן היתה מדרתה מלא חפניו מנומלמלן: מבורך. מצצצנין מכל דז ויאל: אי צקומצו. דייקנין יכול צראשי אנצמותיו יקומץ מעט וכל כמה דמחוסר טפי מעלי ת"ל מלא:

המזבח, וקטורת] דנדב ואביחא ועדת קרם שהקריבו צממחה הולאת שעה היסה וגם היה על המזבח החיטין ולכן היה נריך ליות שם מחתה. ואפי' בלון ששניהם שוין כגון [רד] ישמעאל כו'. הסם נמי היה קטורת מרובה שהיה חופן ד' קבין וממחה של היה כן ג' קבין, אלא לא דק. וזרתני ורזותני, לשון ריחות והיא ולא מלשון זרד וזרין, ואפי' דמיתני ליה עלה, ודלא כפי הקוטרת (א). וביאה שימשו בהבונה גדולה. כגון שארע פסול צאלד מהן ולא היה או אותו שיעשה לשון נמקוס כ"ג שם, דלא שפיעא שלא קצרתם מדשנח הוא לה. ר"א קורא ביהו קלעי שיערי. בשעה שהיתה יכולה לכותס. שלא יעשה מדה לקומץ. פירש צקומצו שלא יעשה כל למדת קומצו, ואין גראה לרבינו שמואל דקומץ [וקומץ] משמע שיש לו לקמץ נדיו ולא שיעשה מדה לקומץ, ועוד דשפיעא ליה דחופן וחוזר וחופן גבי קטורת. ואו כפירוש הקוטרת (8) שהוכיח משם לילפינן מלא מלא דקטורת (מקומץ), ועוד לא לילפינן מלא מלא מקומץ (10) אין נריך לחפון כלל אלא יעשה כלי (מלא) מחוץ מלא מדה חופניו נמה נריך ליות חופן וחוזר חופן שוה אי עבדה קשה צצממקה כדאמרינן צמון, אלא ורדי בין מלא חפניו בין מלא קומצו משמע ממילא שצריך לחפון ולקמץ. על כן ראה לרבינו שמואל לפרש שלא יעשה מדה לקומץ היינו שלא יתן מחלה מדה קומצו ככלי ואפי' יקומץ מלא צממיתו יש לו למד. ועממא דחופן וחוזר וחופן משמע ליה משום דכתיב מלא חפניו והביא מציט לפרוכת שמלא חפניו יש לו להביא לפני ולפנים ולא כוונה, ומה שמרנו להביא ככלי היינו משום דלא אפשר כדאמרינן לקמן, הלכך נריך לחפון בפנים ולהניחו בחופניו וצבדיק לקרא דהא דתיק ומוקץ אנפשיה. ה"ר יוסף.

(8) לקמן מה: לעיל מג: זכיס סד. [תמירי כח]: (9) שנת עד: פסחים (10) עירובין ט. צ"ק (מג. 7) גדרים מא: [תאורני] (1) [מסופתא] (2) נדה לא. (3) [נ"ל] (4) [מסופתא] (5) ספ"ג ע"ש. (6) [בס"א]: [גמון]. (7) [לקמן מט.]. (8) מנחת אה. (9) [בבבד] (10) [נ"ל מ"ק יג.]. (11) [ש"מ פ"א ה"א]. (12) ע"ד ע"ש.

הגהות הב"ח

(8) גבי מחתה הא תנא ליה נטל כו' (9) שם הוצילו לו את הכף ריקן מלשכת: (10) שם נשקליה לקטרת חפניו ומחתי למחתי דבחייל עזירה וליעול כי מיני להחם היכי לעבדי: (11) שם וממשה דכתי ישמעאל צונת קמחית (12) ממה וזו ממה (13) ממה מ"י שמשע ל"ג גרם ליה: (14) שם מלא לאו ששם ליה לעשות מדה עושה לילי וציבת אחרת נמק: (15) רש"י ד"ה הבאה ירי דכתיב ולקח מלא הממחה וירי כ"ל ויתבת הכהן ממחה: (16) שם ד"ה איכא דאמרי האזי מ"י וזכולת (רוד) מ"מ ר"י צ"ל וזכולת מעשה שזה זרד לשון חצילי זרדים טודי"ל כלומר צירור טיפה שקלטה אמי הורד (17) גדל ועלה לגג. ופארני. לשון זורה את גורן השעורים (רומ

הגהות מהר"ב

רנשבורג
א"ר רש"י ד"ה הבאה אחת וכו' ולקח ככ"ג. מלת הכהן נמחה ע"י ש"י:

לעזר רש"י

טודי"ל. קנה. בבבלי.

תוס' ישנים

הכא מחתה דקטורת, הקשה ה"ר אלמנר דהנא משמע שהיו מקטירין הקטרת צמון הממחה וכן משמע מני צקרא דכתיב (רצה בבבד טו, 1) [זר קמו] אש מחמו ותנו בתן אש ושמו עליון קרע, וכן בני נדב ואביחא, ואילו כסדר מחד משמע שחיי עושין אותו ע"ג מוצח הפנימי, דהא סמך (תמירי לג, 8) מי שנה צממחה צבר את הגחלים על המזבח הפנימי ורדינן צבולי הממחה, ואמרינן שוה שפיה חוזרין הכהנים המניסין את הקטורת בפנים והממחה ציד אחד, אלא לא היה שם שרף, ועוד מדע שהיה נריך מוצח הפנימי, ואומר רבינו כי של יוה"כ ודליה היה שרף צמון הממחה מלאה תגלי אש כי לא היה מוצח לפני ולפנים כי אס חרון קמץ אש שמה צצית שני, אבל על כל יום ויום ודלי שרף על